

Οχιά: ο κυνηγημένος “αμμοδύτης” της ελληνικής φύσης

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Καθώς η καλοκαιρία έχει εδραιωθεί και τα ερπετά έχουν αρχίζει να κάνουν ιδιαίτερως αισθητή την παρουσία τους, το όνομα ενός από αυτά αρκεί για να φέρει τον πανικό και το φόβο στο πρόσωπο των περισσότερων ανθρώπων: η οχιά (*Vipera ammodytes*).

Οι δοξασίες, τα γνωμικά, οι ιστορίες και οι υπερβολές περισσεύουν για το συγκεκριμένο φίδι, και η λαϊκή παράδοση το έχει αναδείξει σε αρνητικό πρωταγωνιστή: «Αν σε δαγκώσω εγώ η οχιά έχεις και παρηγοριά, αν σε δαγκώσει ο θιός μου ο αστρίτης (είδος οχιάς της Β. Ελλάδας) πάρτε φτυάρια και ξινάρια...». Ιδιαίτερο είναι το δεύτερο συνθετικό το επιστημονικού λατινικού ονόματος (*ammodytes*=άμμος+δύτης) που περιγράφει τη συνήθεια των ατόμων οχιάς να βυθίζονται στην άμμο ενεδρεύοντας σε κατάλληλες αμμώδεις περιοχές κοντά σε ακτές ή σε θίνες.

Η κοινή οχιά είναι το πιο κοινό και περισσότερο εξαπλωμένο γεωγραφικά από τα πέντε είδη οχιάς που απαντούμε στην Ελλάδα. Από τα πέντε είδη οχιάς, η κοινή

οχιά είναι η μόνη που φέρει το χαρακτηριστικό «κερατάκι» στο άκρο του ρύγχους της. Το κεφάλι της είναι σχετικά μεγάλο και τριγωνικό σε κάτοψη εξαιτίας των δηλητηριωδών αδένων που βρίσκονται εκατέρωθεν της βάσης του κεφαλιού, και τα μάτια της χαρακτηρίζονται από τις κατακόρυφες κόρες.

Το σώμα της είναι σχετικά κοντό και χονδρό σε σχέση με το τυπικό λεπτό και μακρύ σώμα της πλειονότητας των φιδιών, ενώ η ουρά της είναι κοντή, λεπτή και μυτερή στην άκρη. Είναι ένα μεσαίου μεγέθους φίδι με το μήκος του σπανίως να φτάνει το ένα μέτρο. Ο χρωματισμός της είναι ανοιχτό γκρι στα αρσενικά και γκρι/κεραμιδί/μπεζ στα θηλυκά, ενώ και τα δύο φύλα έχουν είτε την χαρακτηριστική πλατιά σκούρα καφέ ταινία σχήματος «ζικ-ζακ» να διατρέχει όλη τη ράχη είτε ρομβοειδείς κηλίδες ενωμένες στην άκρη.

Απαντάται σε περιοχές με μακκία, φρύγανα, αμμοθίνες, παρυφές και ξέφωτα δασών, παραποτάμιας βραχώδεις και πετρώδεις περιοχές, αλλά και σε ανθρωπογενείς βιοτόπους όπως καλλιέργειες κήπους, μαντρότοιχους, χαλάσματα. Η οχιά δραστηριοποιείται κυρίως την ημέρα αλλά κατά τους ζεστούς μήνες είναι ενεργή και τη νύχτα. Είναι κυρίως εδαφόβιο φίδι αλλά έχει τόσο αναρριχητικές ικανότητες όσο και κολυμβητικές ικανότητες. Η διατροφή της βασίζεται στα μικρά θηλαστικά, στα πουλιά και τις σαύρες, ενώ τα νεαρά άτομα τρέφονται και με έντομα.

Δεδομένου του βαρύ σώματος της δεν είναι ευκίνητο φίδι οπότε και η ενέδρευση των θηραμάτων και η χρήση του δηλητηρίου για τη θανάτωση της τροφής αποτελεί τη μοναδική της επιλογή. Το δηλητήριο είναι ισχυρό και δυνητικά επικίνδυνο για τον άνθρωπο αν δεν παρασχεθούν οι πρώτες βοήθειες, γεγονός που έχουν καταστήσει την οχιά – και μαζί της και κάθε άλλο μη δηλητηριώδες και ακίνδυνο φίδι – να θεωρείται ένα «διαβολικό», ύπουλο και τελικά «αναλώσιμο» ζώο.

Η αλήθεια είναι πολύ διαφορετική, καθώς η οχιά χρησιμοποιεί το χρωματικό της πρότυπο και την ακινησία για να «εξαφανιστεί» στο περιβάλλον της, όταν νοιώθει ότι απειλείται και όταν δεν μπορεί να αποφύγει την πιθανή απειλή φουσκώνει και ξεφουσκώνει το σώμα της προσπαθώντας να φανεί πιο μεγαλόσωμη και πιο επικίνδυνη, ενώ επιτίθεται με δάγκωμα ως την έσχατη λύση για να αποφύγει τους εχθρούς της.

Ακόμα και τότε μόνο ένα στα τρία δαγκώματα περιλαμβάνουν την έγχυση δηλητηρίου, καθώς το δηλητήριο είναι πολύτιμο για να σκοτώσει την τροφή της και να επιβιώσει και δεν το χρησιμοποιεί αν μπορεί να το αποφύγει. Η οχιά είναι από τα λίγα φίδια της Ελλάδας που δεν γεννά αυγά αλλά τα κρατά στο σώμα της

και γεννά απευθείας νεαρά άτομα.

Η προστασία της οχιάς σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό και ευρωπαϊκό επίπεδο είναι σχετικά «χαλαρή» καθώς περιλαμβάνεται ορισμένους καταλόγους συμβάσεων και νόμων. Οι άμεσες απειλές στην οχιά – όπως και σε κάθε είδος φιδιού και γενικότερα ερπετού – είναι πολύ έντονες καθώς συνήθως καταδιώκεται και θανατώνεται σε κάθε ευκαιρία. Καθώς το βαρύ και δυσκίνητο σώμα της δεν επιτρέπει μια γρήγορη διαφυγή αλλά είναι αναγκασμένη να μείνει και να αντιμετωπίσει με μηδαμινές πιθανότητες επιβίωσης το μεγαλύτερο εχθρό της: τον άνθρωπο.

Μεγάλες είναι και οι απώλειες στο οδικό δίκτυο, ενώ οι έμμεσες πιέσεις σχετίζονται με τη συρρίκνωση, υποβάθμιση και κατακερματισμό των οικοτόπων που διαβιεί και τη συνεχή απώλεια της φυσικότητας του περιβάλλοντος, ενώ εκτός του άμεσου διωγμού που υφίσταται μαζί με όλα ανεξαιρέτως τα φίδια, απειλείται με αφανισμό εμμέσως σε ορισμένες περιοχές και από την αλόγιστη χρήση ποντικοφαρμάκων.

Η έλευση της τουριστικής περιόδου και οι εξαιρετικές καιρικές συνθήκες στην προστατευόμενη περιοχή του όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού σηματοδοτούν την αύξηση της τουριστικής κίνησης αλλά και της επαφής των κατοίκων της περιοχής με τη φύση θα πολύ πιθανόν θα τους φέρει κοντά στα φίδια και πιθανά και σε μια οχιά. Η καλύτερη αντιμετώπιση από μέρους μας είναι η ψυχραιμία, καθώς κατανοώντας τη δυσχερή θέση στην οποία βρίσκεται αντιμετωπίζοντας έναν άνθρωπο, η οχιά απλώς θα προσπαθήσει αργά-αργά να απομακρυνθεί. Για την ευκαιρία που θα δώσουμε στο ζώο αυτό να ζήσει θα μας «ανταμείψει» καταναλώνοντας ποντίκια και σαύρες ρυθμίζοντας τους πληθυσμούς τους, αποτελώντας σημαντικότατο κρίκο της τροφικής αλυσίδας.

Πηγές: fdparnonas.gr – econews.gr